

УДК 378.1:[37:62]

**ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕТАПІВ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ**

©Коваленко Д.В.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Коваленко Денис Володимирович: ORCID: 0000-0003-1637-8491; kovalendenis@yandex.ru; кандидат педагогічних наук; декан факультету Міжнародних освітніх програм; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна.

З'ясовано особливості використання технологій відповідно до етапів системи неперервної професійно-правової підготовки. Визначено доцільність і наведено приклади реалізації пояснювально-ознайомлювальних – на адаптаційно-мотиваційному, проблемних – на теоретико-правовому, інтерактивних – на практико-правовому, проєктивних – на продуктивно-правовому етапах професійно-правової підготовки студентів.

Ключові слова: професійно-правова підготовка, майбутній інженер-педагог, етапи, система, пояснювально-ознайомлювальні технології, проблемні технології, інтерактивні технології, проєктивні технології.

Коваленко Д.В. «Технологии обеспечения этапов профессионально-правовой подготовки будущих инженеров-педагогов»

Выявлены особенности использования технологий в соответствии с этапами системы непрерывной профессионально-правовой подготовки. Определена целесообразность и приведены примеры реализации объяснительно-ознакомительных - на адаптационно-мотивационном, проблемных - на теоретико-правовом, интерактивных - на практико-правовом, проективных - на продуктивно-правовом этапах профессионально-правовой подготовки студентов.

Ключевые слова: профессионально-правовая подготовка, будущий инженер-педагог, этапы, система, объяснительно-ознакомительные технологии, проблемные технологии, интерактивные технологии, проективные технологии.

Kovalenko D. «Technologies of Providing Professionals Legal Training of Future Engineers-Teachers»

The author considered the features of the use of technology in accordance with the stages of lifelong professional legal training. It was determined the feasibility and examples of informational-explanatory - the adaptation and motivational, problem - the theoretical and legal, interactive - in practice-legal, projective - the productive and legal stages of professional legal training of students.

Key words: professional and legal training, the future engineer-teacher, stages, system, explanatory orientation technologies, problem technologies, interactive technologies, projective technologies.

Постановка проблеми. Удосконалення змісту професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога шляхом розробки і теоретичного обґрунтування її системи вимагає розробки технологічного забезпечення, спрямованого на системну організацію розумової роботи як майбутніх педагогів професійного навчання, на збільшення меж їхньої творчої діяльності в навчальному процесі, так і організаторів виробничого процесу – на створення мотивації до активної самостійної пошукової діяльності в майбутньому, при постійному поповненні правових та професійних знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Технологія навчання розглядається сучасними педагогами, психологами та методистами (В. Беспалько [1], В. Євдокимов [2],

М. Кларін [3], І. Прокопенко [2], Г. Селевко [6] та інші) як комплексна система форм, методів і засобів навчання з метою забезпечення керованості навчальним процесом та найоптимальнішого досягнення навчальних цілей. Особистісно орієнтовані технології навчання стали предметом дослідження О. Пометун [5], С. Сисоевої [7], І. Якиманської [9] та інших науковці.

Метою статті є теоретичне визначення й методичне забезпечення технологій професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів у вищому навчальному закладі відповідно до етапів розробленої системи неперервної професійно-правової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Процесуальний блок системи професійно-правової підготовки інженера-педагога передбачає умовно визначені етапи (адаптаційно-мотиваційний, теоретико-правовий, практико-правовий, продуктивно-правовий), на кожному з яких виконується діяльність з забезпечення формування професійно-правової компетентності майбутнього інженера-педагога [4]. Визначені етапи є взаємопов'язаними і взаємозумовленими, що послідовно переходять один в інший.

Технологіями, що забезпечують упровадження змісту професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога, вважаємо роз'яснювально-ознайомлювальні технології, технології проблемного навчання, інтерактивні технології (технології навчання у співробітництві, у малих групах), технології проектної діяльності (створення проектів, з використанням методу кейсів).

Відповідно до визначених етапів системи професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів запропоновані технології навчання студентів під час вивчення дисциплін правового характеру обиралися відповідно до мети і змісту дисципліни, ураховуючи наявний рівень готовності студентів до певного виду діяльності.

На *адаптаційно-мотиваційному етапі* професійно-правової підготовки основною метою є забезпечення студентів-першокурсників знаннями і вміннями орієнтуватися в структурних підрозділах вищого навчального закладу, системі і формах навчальних занять, що мають свою специфіку порівняно з формами навчання у загальноосвітньому навчальному закладі, дотримуватися вимог щодо організації власної навчальної діяльності. На цьому етапі у студентів повинно сформуватися цілісне уявлення про систему вищої освіти, різні її рівні з урахуванням вимог нормативно-правових актів, чітке розуміння характеру їх взаємодії.

Доцільним на цьому етапі є використання пояснювально-ознайомлювальних технологій щодо ознайомлення студентів з основними нормативними актами в галузі освіти під час навчання, зокрема вивчення таких дисциплін як «Вступ до спеціальності», перші заняття з якої повинні бути присвячені ознайомленню з вищим навчальним закладом, до якого вступили студенти, традиціями, які є сформованими у ньому, локальними документами, що регламентують процеси життєдіяльності у вищому навчальному закладі (статут, накази ректора щодо організації всіх видів діяльності, правилами внутрішнього розпорядку на території закладу, у гуртожитках тощо). Важливим є не лише донести до студентів норми, якими регламентується життєдіяльність навчального закладу, але сформувати позитивне ставлення до них, внутрішнє усвідомлення обов'язковості дотримуватися цих норм, неприпустимості їх порушення і відповідальності у разі недотримання.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» окрема роз'яснювальна робота повинна проводитися стосовно ознайомлення студентів-першокурсників зі специфікою професійної діяльності за обраною професією, місцем професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога, що зумовлена специфікою його професійних функцій, які передбачають виконання інженерної і педагогічної діяльності, що спричиняє необхідність підготовки до виконання правозастосувальної, правоохоронної, правовиховної та нормотворчої діяльності.

Для забезпечення мотивації студентів до професійно-правової підготовки як систематичного безперервного процесу під час подальшого навчання в інженерно-

педагогічному навчальному закладі необхідною є роз'яснювальна робота щодо місця правового компоненту у професійних функціях інженера-педагога. Студенти повинні усвідомлювати важливість правових знань і умінь для виконання педагогічної, зокрема правовиховної функції (формування правосвідомості, законслухняності учнів), правонавчальної функції (забезпечення формування загальноправових і спеціальноправових знань у учнів професійно-технічних навчальних закладів), технологічної функції (знання з правових основ складання стандартів, правового забезпечення змісту навчання), правоосвітньої функції (для регулювання освітніх правовідносин з учасниками освітнього процесу у правовому полі); інженерно-виробничої функції (управління технологічним процесом /виробництвом і персоналом/, правове забезпечення виробничого процесу; нормотворчості /складання нормативних документів/). Під час вивчення дисципліни для забезпечення студентів такими знаннями доречним є використання порівняльних таблиць, визначення головного у характеристиці функцій інженерно-педагогічної діяльності, проведення екскурсій на виробництво, бесід з практикуючими інженерами-педагогами.

Велика роль у роботі у цьому напрямі належить кураторам груп першокурсників, на яких покладається обов'язковість постійної систематичної роботи зі студентами, починаючи зі свята «Посвяти у студенти», перших кураторських годин у групі студентів. Куратори повинні повідомляти студентів про нововведення, що впроваджуються у навчальному закладі і торкаються організації навчально-виховної, самостійної, наукової, практичної діяльності. Така робота кураторів передбачає проведення бесід зі студентами, ознайомлювальних екскурсій до бібліотеки, студентського клубу, кафедр навчального закладу, зустрічей з викладачами, випускниками тощо.

З перших місяців навчання студентів упроваджується дисципліна «Теоретико-правові основи освіти» з ознайомлення з основними нормативними документами у галузі освіти. Під час вивчення цієї дисципліни доречно організувати роботу студентів у бібліотеці з опанування вміннями пошуку необхідної правової літератури, роботи з сайтами бібліотеки закладу, з електронними ресурсами, на яких представлено нормативно-правові ресурси професійної освіти в Україні. Окрему роботу слід проводити з ознайомлення з правилами і методикою роботи з законодавчою базою даних «Ліга-Еліт» у відділі інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотеки, до якої залучаються, крім викладача дисципліни, робітники бібліотеки.

Така системна ознайомлювально-роз'яснювальна робота зі студентами створює підґрунтя для забезпечення наступного етапу системи професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

На *теоретико-правовому етапі* професійно-правової підготовки студентів – майбутніх інженерів-педагогів, що передбачає максимальне забезпечення теоретичними знаннями професійно-правового спрямування, важливим є надання переваги технологіям проблемного навчання, оскільки діяльність студентів має носити активний пізнавальний характер.

Серед прийомів таких технологій наковці пропонують використовувати включення студентів в індивідуальну пізнавальну діяльність під час лекції-візуалізації (термін, який запропонував А. Вербицький), яка є результатом пошуку нових можливостей реалізації принципу наочності. Процес візуалізації передбачає згортання певної інформації й подання її у вигляді символів, знаків тощо, що в педагогічній науці отримали назву «мнемосхеми». Слід відзначити, що К. Ушинський щодо ролі мнемоніки у педагогічному процесі стверджував, що чим більше органів наших почуттів приймає участь у сприйнятті будь-якого враження або групи вражень, тим міцніше ці враження лягають на механічну, нервову пам'ять, вірніше зберігаються нею і легше потім відновлюються [8, с. 371].

В образному вигляді можна уявити будь-який матеріал (у вигляді рисунків, блок-схем, графіків). Тому на лекціях з правових дисциплін в образному вигляді пропонується тільки та інформація, яку студенти повинні добре засвоїти і знати. До того ж будь-яка форма візуальної інформації містить ті або інші елементи проблемності, тому процес візуалізації сприяє створенню проблемної ситуації, вирішення якої здійснюється на основі

аналізу, синтезу, узагальнення, згортання або розгортання інформації, тобто з включенням індивідуальної пізнавальної діяльності студентів.

Логічні конспекти-схеми у навчальному процесі виконують комплекс педагогічних функцій: концентроване відображення теоретичного матеріалу з правового курсу; встановлення причинно-наслідкових зв'язків при індивідуальній роботі над навчальним матеріалом; орієнтування в правових знаннях, правових галузях і синтезування знань: формування узагальнюючих понять і уявлень. Дидактична сутність конспекту-схеми полягає в тому, що він допомагає виявити логічну структуру матеріалу, який вивчається, сприяє послідовному систематичному засвоєнню знань, за допомогою визначеної знакової системи фіксується увага на головному, привчає аналізувати факти, зіставляти їх, робити висновки, сприяє формуванню навичок самоконтролю.

У практичній діяльності закладів вищої освіти є всі передумови для широкого запровадження технології проблемного навчання, в основу якої можуть бути покладені певні методи. Так, метод проблемного викладу правового матеріалу, коли викладач сам формулює проблеми і сам їх вирішує, надаючи студентам зразок логічного міркування, використовується на початкових етапах навчання, при слабкій підготовленості студентів до розумових операцій, високій складності проблеми, за умови обмеженого часу на занятті. Евристична бесіда, що передбачає формулювання викладачем системи заздалегідь продуманих послідовних питань, відповіді на які повинні вирішувати правову проблему, залучає студентів до порівняння, висунення здогадок, гіпотез. Використання такого методу під час опанування правових дисциплін вимагає певної підготовленості студентів, створення атмосфери психологічного комфорту у колективі студентів.

Під час використання частково-пошукового методу у правовому навчанні студенти за допомогою викладача вирішують проблему. Роль викладача полягає в тому, щоб допомогти з першим або складним кроком у розв'язанні правової проблеми, запропонувати план її вирішення, реалізувати який мають студенти самостійно. За цим методом студенти здійснюють більшість етапів дослідження, а в разі відхилення від проблеми викладач скеровує пошук у правильному напрямі за допомогою додаткових запитань. За нарощенням самостійності студентів під час вирішення проблеми у правовому навчанні є пошуковий метод, коли викладач лише формулює правову проблему, створює проблемну ситуацію, а студенти самостійно її вирішують.

З метою опанування правового матеріалу професійної спрямованості викладач може надавати студентам інформацію, літературу, завдання, а студенти повинні самостійно формулювати і вирішувати проблему, збираючи факти, аналізуючи, порівнюючи, узагальнюючи, пояснюючи факти, роблячи висновки, використовуючи здобуте на практиці, що свідчить про реалізацію дослідницького методу у проблемному навчанні студентів. Керівна роль викладача при використанні цього найбільш складного методу полягає у спрямуванні думок студентів до правильних висновків, формуванні вміння відкидати другорядне, знаходити алгоритм розв'язання правової проблеми. Підказки мають сприяти спробам вирішити проблему, а не випереджати їх.

Використання технології проблемного навчання забезпечує формування стійкої мотивації студентів до професійно-правової підготовки, що триватиме упродовж усього періоду навчання у вищому навчальному закладі, забезпечує потребу у самостійній професійно-правовій підготовці упродовж подальшої професійної діяльності завдяки професійній спрямованості запропонованих завдань і створення ситуацій безпосередньої причетності студентів до вироблення власних професійно-правових знань.

На *практико-правовому етапі* професійно-правової підготовки студентів перевагу слід надавати інтерактивним технологіям, заснованим на забезпеченні інтерактивної взаємодії між студентами, під час якої формуються практичні вміння і навички з використання професійно-правових знань.

Оскільки накопиченими вже є правові знання, забезпечення яких відбулося на теоретико-правовому етапі розробленої системи професійно-правової підготовки, що утворили стійку базу для формування практичних умінь їх застосування у реальних

ситуаціях професійної діяльності, на практико-правовому етапі є всі підстави для впровадження інтерактивних технологій, спрямованих на активне використання студентами правової бази, вирішення ситуацій практичної діяльності у правовому полі, застосування професійно орієнтованих правових знань у квазіпрофесійній діяльності, наближеній до реальної практичної професійної діяльності. Використання інтерактивних технологій покликане забезпечити вироблення стандартів поведінки майбутнього інженера-педагога відповідно до правових засад його діяльності.

На цьому етапі слід забезпечувати спеціально організований процес з використанням потенціалу всіх навчальних дисциплін змісту, різних видів діяльності (навчальної, виховної, самостійної, науково-дослідницької, практичної) в організації активної взаємодії викладачів і студентів, студентів між собою з вироблення здатності реалізувати професійно-правові знання в практичних діях з урахуванням конкретних умов професійної діяльності.

Провідними методами під час семінарсько-практичних занять виступають методи навчання у співробітництві, навчання у малих групах в різних варіантах: командно-ігрова навчальна діяльність, індивідуальна праця в малій групі, парна робота студентів. Групова навчальна діяльність є формою організації навчання в малих групах студентів, об'єднаних загальною навчальною метою за опосередкованого керівництва викладача і у співпраці зі студентами. Викладач у груповій навчальній діяльності керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, які він пропонує групі та які регулюють діяльність студентів.

Як ефективні методи в технологіях навчання у співробітництві визначаються методи мозкового штурму, «мікрофон», «мозайка».

Метод *мозкового штурму* як інтерактивний метод обговорення правових проблем спонукає студентів, опираючись на власний життєвий досвід, швидко аналізувати ситуацію, вільно висловлювати власні думки з приводу конкретної проблеми, виявляти при цьому творчість. Завдяки цьому методу за короткий термін вдається зібрати велику кількість ідей стосовно конкретної ситуації інженерно-педагогічної діяльності правового характеру. На завершальному етапі студенти систематизують, аналізують, обговорюють ці ідеї та виділяють абсурдні, хибні й ті, що допоможуть розв'язати проблему. При цьому висловлені студентами пропозиції щодо вирішення професійно-правової проблеми зберігаються й використовуються як опорний конспект під час узагальнення і систематизації вивченого матеріалу.

Метод *«мікрофон»* є різновидом загально групового обговорення певної проблеми, який дає можливість кожному сказати щось швидко, відповідаючи по черзі на поставлені запитання правового характеру, не обговорюючи і не критикуючи при цьому відповіді інших. Використання такого методу під час ознайомлення студентів з професійно-правовими проблемами й вироблення умінь прийняття рішень у ситуаціях вибору забезпечує й виявлення у студентів наявного рівня професійно-правових знань, розвиває уміння студентів узагальнити власні думки з певної проблеми, сформулювати чітко запропоноване рішення.

Метод *«мозайка»* під час професійно-правової підготовки студентів використовується для створення на занятті ситуації, яка дає змогу студентам працювати разом для засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу. Для виконання такої вправи студенти поділяються на експертні групи, які отримують завдання для експертизи. Працюючи з додатковою правовою літературою або іншими джерелами інформації, члени групи складають блок-схеми експертної оцінки. Після завершення роботи утворюються консультаційні групи, до яких входять по кілька студентів з кожної експертної групи. Студенти обмінюються результатами експертиз, аналізують матеріал у цілому, занотують необхідну інформацію, а після завершення роботи повертаються до своїх експертних груп, де остаточно узагальнюють весь матеріал.

Під час проходження практики студенти повинні відпрацьовувати набуті теоретичні знання на практиці, виробляючи уміння прийняття рішень правового характеру.

Використання методів групової роботи, що передбачають інтерактивну взаємодію між студентами під час опрацювання матеріалу, створюють умови для впровадження наступного етапу професійно-правової підготовки.

На *продуктивно-правовому етапі* студенти, володіючи теоретичними професійно-правовими знаннями, засвоєними на попередніх етапах підготовки, маючи сформовані уміння і навички використання професійно-правових знань, володіючи здатністю до їх використання у нестандартних ситуаціях професійної діяльності, повинні створювати певні нові продукти.

На цьому етапі змінюється зміст професійно-правової підготовки, оскільки передбачається вивчення нормативно-правових актів, що регулюють питання освіти в Україні, засвоєння їх класифікації. Тому метою постає продуктивне використання здобутих знань у професійній діяльності: інженерно-виробничій (для спеціалістів), інженерно-педагогічній (для магістрів).

На продуктивно-правовому етапі відбувається формування у студентів умінь із самостійного створення нормативно-правової бази освітніх правовідносин, здійснення нормотворчої функції у квазіпрофесійній інженерно-виробничій діяльності шляхом розробки самостійних або групових проектів, їх презентації і впровадження. Так, магістри мають використовувати сформовані навички класифікації нормативно-правових актів різних рівнів та чітко розуміння характеру їх взаємодії; вміння належним чином застосовувати у практичній діяльності юридичні терміни стосовно освітньої галузі („освіта”, „вища освіта”, „навчальний заклад”, „вищий навчальний заклад”, „стандарт освіти”, „ліцензування”, „акредитація” тощо); практично користуватися нормативно-правовою базою в галузі освіти з метою чіткого визначення меж правового поля у практичній діяльності викладача інженерно-технічних дисциплін; проводити аналіз практичної діяльності фахівців та посадових осіб закладів освіти з точки зору належного застосування правових норм у повсякденній професійній діяльності; демонструвати сформовані практичні навички складання локальних нормативно-правових актів, що безпосередньо регулюють відносини у рамках закладу освіти.

На цьому етапі слід максимально використовувати можливості навчально-наукової діяльності студентів, у змісті якої закладеним є створення продукту. Таким продуктом можуть виступати створені студентами наукові дослідження у вигляді курсових робіт, доповідей, кейсів.

Основною вимогою до діяльності студентів на цьому етапі є їхня здатність до самостійного пошуку, аналізу, узагальнення самостійно здобутого правового матеріалу. Слід відзначити, що в інженерно-педагогічній діяльності є проблеми, що не мають чіткого врегулювання, перебувають у стані розроблення на державному рівні, а отже виявлення творчості з боку студентів щодо розробки таких нормативних положень, забезпечує створення враження про власну причетність до розв'язання професійно-правових проблем, підвищує їхній інтерес і мотивує до використання творчого підходу.

Діяльність студентів від етапу до етапу в системі професійно-правової підготовки ускладнюється відповідно до рівнів готовності до самостійного опанування й використання професійно значущого правового матеріалу і забезпечується шляхом упровадження педагогічних технологій (від ознайомлювально-роз'яснювальних, проблемних до інтерактивних і проєктивних), в яких студент перетворюється на активного організатора і суб'єкта власної діяльності.

Висновки. Отже, науково-методичне забезпечення професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів в процесі професійної підготовки в умовах вищого навчального закладу методологічно покладається на всі положення про цілісність педагогічного процесу і необхідність створення гуманістично-орієнтовної взаємодії викладачів і студентів, що потенційно несе в собі джерело інтенсивного саморозвитку студентів. При цьому важливо, щоб усі суб'єкти освітньої діяльності, викладачі й студенти, усвідомили необхідність спільної діяльності, взаємодії і здійснення навчання, розвитку і виховання в єдності, тобто реалізації процесу освіти як «освіти людини».

Перспективи подальших розробок. Упровадження системи професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога вимагає дотримання певних педагогічних умов, які сприяють її реалізації і забезпечують ефективність функціонування.

Список використаних джерел

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
2. Євдокимов В. І. Педагогічні технології : навч. посіб. / В. І. Євдокимов, І. Ф. Прокопенко. – Харків : Колегіум, 2005. – 223 с.
3. Кларин М. В. Педагогические технологии и инновационные тенденции в современном образовании (зарубежный опыт) / М. В. Кларин ; [под ред. Э. Днепров, А. Каспаржака, А. Н. Пинского] // Инновационное движение в российском школьном образовании. – М. : Парсифаль, 1997. – С. 336–353.
4. Коваленко Д. В. Теоретичне обґрунтування процесуального блоку системи професійно-правової підготовки інженера-педагога / Д. В. Коваленко // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка : зб. наук. пр. – 2015. – № 1. – С. 68–75.
5. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : навч.-метод. посіб. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.
6. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г. С. Селевко. – М. : Нар. образование, 1998. – 225 с.
7. Сисоева С. О. Технологізація освіти і професійної діяльності в умовах неперервної професійної освіти / С. О. Сисоева // Педагогічні технології у неперервній освіті : монографія / С. О. Сисоева, А. М. Алексюк, П. М. Воловик [та ін.]; за ред. С. О. Сисоевої. – К. : Випол, 2001. – С. 27–45.
8. Ушинский К. Д. Педагогические сочинения : В 6 т. Т. 2. / К. Д. Ушинский ; сост. С. Ф. Егоров. – М. : Педагогика, 1988. – 416 с.
9. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С. 31–41.

References

1. Bespalko, VP 1989, *Slagayemye pedagogicheskoy tekhnologii*, Pedagogika, Moskva
2. Yevdokimov, VI & Prokopenko, IF 2005, *Pedahohichni tekhnolohii*, Kolehium, Kharkiv.
3. Klarin, MV 1997, 'Pedagogicheskkiye tekhnologii i innovatsionnyye tendentsii v sovremennom obrazovanii (zarubezhnyy opyt)', *Innovatsionnoye dvizheniye v rossiyskom shkolnom obrazovanii*, Dneprov, E, Kasparzhaka, A & Pinskiy, AN (eds.), Parsifal, Moskva, pp. 336–353.
4. Kovalenko, DV 2015, 'Teoretychne obgruntuvannia protsesualnoho bloku systemy profesiyno-pravovoyu pidhotovky inzhenera-pedahoha', *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka*, no. 1, pp. 68-75.
5. Pometun, O & Pirozhenko, L 2004, *Suchasniy urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia*, A.S.K., Kyiv.
6. Selevko, GK 1998, *Sovremennyye obrazovatelnyye tekhnologii*, Narodnoye obrazovaniye, Moskva.
7. Sysoieva, SO 2001, 'Tekhnolohizatsiia osvity i profesiynoi diialnosti v umovakh neperevnoi profesiynoi osvity', *Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii osviti*, Susoieva, SO (ed.), Vipol, Kyiv, pp. 27-45.
8. Ushinskiy, KD 1988, *Pedagogicheskkiye sochineniya*, Vol. 2, Pedagogika, Moskva.
9. Yakimanskaya, IS 1995, 'Razrabotka tekhnologii lichnostno-orientirovannogo obucheniya', *Voprosy psikhologii*, no. 2, pp. 31-41.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2015р.